

Motion till riksdagen 2007/08:So337

av **Lennart Sacrédeus och Kjell Eldensjö (kd)**

EU, folkhälsan och alkoholpolitiken

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att under Sveriges EU-ordförandeskap 2009 särskilt lyfta fram alkoholfrågan inom området folkhälsopolitik.

Motivering

Sverige har under mycket lång tid fört en framgångsrik och restriktiv alkoholpolitik, men behöver genom EU-medlemskapet finna nya sätt att utveckla politiken. En viktig faktor i relation till EU är att lyfta fram att alkoholfrågan inte bara är en frihandelsfråga, utan också en folkhälsofråga. Detta är något allt fler vaknar upp inför inom EU i takt med att de alkoholrelaterade problemen blir allt tydligare. Ökad konsumtion i en nation innebär ovillkorligen ökad nationell ohälsa.

Enligt uppgifter från IOGT-NTO har Europa idag den högsta alkoholkonsumtionen i världen per invånare och skadorna till följd av alkohol(miss)bruk är omfattande: varje år skördar alkoholen minst 115 000 dödsoffer varav många är unga; 60 000 barn föds underviktiga och nära 9 miljoner barn lever i familjer med missbruk; varje år är alkohol inblandat i 2 000 mord i Europa. Den rapport som brittiska Institute of Alcohol Studies presenterade 2006 på uppdrag av EU-kommissionen, visade att alkohol ligger bakom 7,4 procent av hälsoproblemen och de för tidiga dödsfallen i EU. Det gör alkoholen till den tredje största hälsorisen efter rökning och högt blodtryck. Särskilt i åldersgruppen 18–30 år har drickandet ökat kraftigt. I den gruppen är över en fjärdedel av de förtida dödsfallen relaterade till alkohol.

Sedan Sverige blev medlem i EU har alkoholkonsumtionen ökat dramatiskt även här och är i dag den högsta på över hundra år. Detta har lett till att samhällets totala kostnader för alkoholskadorna har ökat med ca 50 procent, så att de enligt beräkningar år 2005 uppgick till totalt ca 160 miljarder kronor.

Fel! Okänt namn på

Ökningen medför att fler barn föds med alkoholskador, att fler barn tvingas växa upp med missbrukande föräldrar, att våldsbrotten ökar etc.

Enligt beräkningar växer 13 procent av barnen i Sverige upp med minst en alkoholiserad förälder. Detta skulle innebära att ca 250 000 barn ingår i denna kategori av s.k. glömda barn. I var femte svensk sjukhussäng ligger en person med alkoholskador. Mellan 5 000 och 7 000 personer dör varje år på grund av sjukdomar eller skador som har samband med alkoholen.

Alkoholskatter

Politiker med en positiv framtidsvision och förvissning om att situationen går att vända måste söka nya vägar för att komma till rätta med de problem vårt samhälle i dag upplever kring alkoholen. Detta måste ske både på EU-nivå och nationellt.

När Finland tillträdde som ordförandeland under andra halvåret 2006 var en harmoniserande höjning av alkoholskatterna ett av de prioriterade målen, enligt ett uttalande från den finländska regeringen: ”De nationella skattenivåerna för alkohol varierar stort mellan EU:s medlemsstater, vilket har orsakat störningar på den inre marknaden. Det är nödvändigt att harmonisera skattenivåerna i syfte att jämna ut prisnivåerna för alkohol. Finlands målsättning är att höja minimiskattenivåerna för alkohol speciellt i fråga om starka alkoholdrycker.”

Detta är ett berömvärt initiativ. Bakgrunden var bland annat de kraftiga sänkningar av alkoholskatterna Finland tvingades till när de baltiska staterna blev medlemmar i EU, och de negativa konsekvenser detta fick för folkhälsan.

Införselkvoter

Enligt artikel 30 i EU:s grundfördrag kan en medlemsstat införa ”restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset att skydda människors eller djurs hälsa och liv”. EG-domstolen har även slagit fast att ”syftet att skydda människors hälsa från alkoholens skadeverkningar otvivelaktigt är ett av de syften som kan göra ett undantag från artikel 30 [nuvarande artikel 28] befogat”. Således är det fullt möjligt att begränsa införseln av alkohol.

Mot bakgrund av det ovan anförda vore det rimligt att Sverige inom EU verkar för möjligheten att återgå till införselkvoter som liknar de Sverige hade vid tiden för EU-inträdet 1995. Ett första steg måste vara att komma bort ifrån den indikativa införselkvoten. Detta skulle göra det möjligt att behålla de höga skatterna på alkohol och hålla nere totalkonsumtionen, vilket i sin tur skulle motverka alkoholskadorna.

Att gränsen för hur mycket alkohol som kan föras in från ett EU-land till ett annat är indikativ, innebär att en person kan föra in så mycket alkohol han eller hon kan antas förbruka under en viss period (ett år). Denna kvot bedöms

Fel! Okänt namn på

i dag uppgå till 230 liter (fördelat på 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin och 110 liter öl), men det går också att försvara större kvantiteter med hänvisning till exempelvis en större fest. Det är däremot olagligt att föra in alkohol till något annat än egen konsumtion.

Smuggling och langning

Att det inte går att kontrollera hur ofta någon för in den tillåtna kvoten öppnar för möjligheten att vidareförsälja omfattande mängder alkohol, vilket är ett allvarligt lagbrott. Smuggling och langning sker ofta till ungdomar. Ett av syftena med det svenska alkoholmonopolet är just att skydda ungdomar mot alkoholens skadeverkning, varför olovlig alkoholförsäljning och brott mot smugglingslagen betraktas som samhällsfarliga handlingar.

Anskaffningen av den alkohol som förbrukas i Sverige kommer i dag till cirka en femtedel från egen införsel och en tiondel från smuggling. Under året har också möjligheten till Internetimport öppnats, vilket ställer nya krav på kontroll så att rätt skatt betalas. Att en lastbilschaufför – som endast kommer att vistas några dagar i Sverige – för in full kvot kan inte anses försvarbart, då det i de flesta fall är givet att alkoholen kommer att säljas vidare. Även detta kan motverkas genom att återinföra rimliga införselkvoter.

Det är på alla sätt bättre att stoppa alkoholen vid gränserna än att jaga smugglare och langare runt om i landet. Detta harmoniserar också med hur införseln av andra varor begränsas med specifikt fastslagna gränser, exempelvis cigaretter (800 st), bensin (full tank och 10 l), valuta (10 000 €, därefter anmälningsplikt) och fisk (15 kg).

I ett längre perspektiv skulle Sverige kunna tjäna som ett föredöme för övriga medlemsländer på detta område. Redan under det svenska ordförandeskapet 2001 antogs ett uppdrag kring en gemensam alkoholstrategi för EU. Regeringen bör nu se över hur en prövning av gällande införselkvoter mellan EU-länder kan komma till stånd. Liksom Finland bör Sverige under sitt ordförandeskap lyfta fram vikten av en folkhälsoinriktad gemensam alkoholpolitik inom EU.

Stockholm den 28 september 2007

Lennart Sacrédeus (kd)

Kjell Eldensjö (kd)